

DISSERTATIO PHILOLOGICA,

De

CHIOR

BEMAROTH HATZOBHEOTH,

Exod. XXXIX: v. 8.

Quam

*Consensu Amplissimi Collegii Philosophici
in Regia Academia Aboensi,*

PRÆSIDE

Admodum Reverendo atq; Amplissimo

Dn. Mag. JOHANNES

M H N S S R /

In Regio ad Auram Athenæo Phil. Pract. & Histor.

Professore Celeberrimo,

Pro Gradu in Philosophia

consequendo

Publice examinandam exhibet

S. R. M. Alumnus,

GABRIEL ERICHSSON,

Anstro-Finlandus.

*Ad diem 13. Febr. A:O R. S. 1712.**b. 8. in Audit. Majori.*

A B O Æ,

Exc. HENR. C. MERCKELL, Reg. Typogr.

IN REGEM
SUMMÆ FIDEI
REVERENDISSIMIS IN
AC DO-

DN. JOHANNI
GEZELIO,

S. S. Theol. DOCTORI Consummatissimo, In-
clitæ Diœcesios Aboënsis EPISCOPO Eminentissi-
mo, Regiæ Academiæ ibidem PRO-CANCELLA-
RIO Magnificentissimo, Venerandi Consistorii
Ecclesiastici PRÆSIDI Amplissimo,

MÆCENATIBUS ET
PIA MENTE

SUSPIC-
DISCURSUM HUNC
TENUIS INGE-
EXIGUOS
IN

HUMILIMÆ VENERATIO-
INDICIUM CER-

CUM
FLAGRANTISSIMA PER-
JUCUNDÆ PLACI-
ATQUE LÆTORUM O-
SACRUM

R. R. V.

Devotus

Gabriel

ET ECCLESIAM
VIRIS,
CHRISTO PATRIBUS,
MINIS,
DN. DAVIDI
LUND,

S. S. Theol. DOCTORI Famigeratissimo, Diocessios Wexionensis EPISCOPO Amplissimo, Consistorii Ecclesiastici PRÆSIDI longe Gravissimo,
Regii Gymnasii atque Scholarum EPHORO
Permagnifico,

DOMINIS MEIS
ÆTERNUM

ENDIS

ACADEMICUM

NIOLI MEI

CONCEPTUS

NIS ET DEVOTÆ MENTIS

TISSIMUM

PETUÆ FELICITATIS

DÆQUE SENECTÆ

MNIUN ADPRECATIONE

ESSE CUPIT

V. N. N.

Cultor

Erichsfon.

VIRIS De Ecclesia

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo

D. M. GABRIELI THAUVONIO,
Ecclesiarum Nerpensium Pastori, & Districtus adja-
centis Praeposito Accuratissimo, ut Mæcenati Ma-
gno, & Avunculo meo Benignissimo, ita per-
petua animi submissione jugiter
suspiciendo,

Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo

Dn. Mag. GABRIELI SALONIO,
Ecclesiæ Christi in Bierno Pastori longe meritissi-
mo, Patrono & Fautori multis nominibus benigno,
submissa animi reverentia devenerando.

Reverendo atque Doctissimo

Dn. ZACHARIÆ LUNDANO,
Ad Templum Cathedrale cœtus Fennici Aboënsis
Sacellano meritissimo, hospiti & Nutritori per
quadriennium, liberali atque benignissimo
affectu sincero ad cineres diligendo, atque
honore quovis afficiendo.

*Domini, Patronis, Fautoribus & Ami-
geximis Hanc pro Gradu Magi-
& sincere τέκμηρον certissimum
atque offert*

Pl. P. R. R. C.
Observan-
A. &

Optime Meritis

Admodum Reverendo atque Præclarissimo,

D. M. ERICO STEENBERGIO,
Ecclesiarum quæ Deo in Salsicko colliguntur Pa-
stori & Præposito Gravissimo, Patrono & Evergetæ
Propensissimo, humili mente sempiter-
num colendo.

Perquam Reverendo atque Clarissimo

Dn. GABRIELI ESCHOLINO,
Pastori Uskelensium Dignissimo, bene-
factori omni observantiæ cultu
prosequendo.

Venerando atque Doctissimo

Dn. JOHANNI SAXENIO,
Ecclesiæ Biernoënsis Sacellano Vigilantissimo ut
quondam præceptori integerrimo, ita nunc
Fautori multum honorando.

*cis Propensissimis, Benignissimis, Inte-
sterii Dissertationem, in mentis gratæ
cum voto omnigenæ felicitatis inscribit*

C. N. N. V. V.

tissimus

R.

Optime Meritis

Reverendo inquit

DAVID ERICUS STEINER

Collegium quod in ...
habet ...
Poenitentiam, humiliter mente respicit ...
nam colendos

Reverendo inquit

DAVID GABRIELI ESCHOLINO

Pastori Uskelinum Dignissimo, in bene ...
factori omni observantia ...
profundum

Reverendo inquit

DAVID JOHANNI SAXENIO

Ecclēsiæ Bienenensis Sacellano Vigilantissimo ut
quondam pascptorū integritas, ita nunc
Factori multum honorando

et Proprietarium, Relegitimum, Inter
Hæc Dissertationem, in materia ...
cum toto omnino selectis

DAVID V. V.

Illius

R. A.

פניך ה' אתה בעבודך ולמרני אתה - חקיד :

Psalm. 119: v. 135.

§. I.

Cripturae Sacrae canon consummatissimus, præter mysteria fidei, morumque regulas universales, omnes ætatum omnium homines respicientes, multa tam ceremonialia quam forensia, ad gentem solum Israëliticam, ejusque Rempubli- cam restricta, continet, quæ Sapientissimus ille Deus, in sui gloriam illiusque populi civilem at- que æternam felicitatem, pro coërcenda hominum petulantia, statuit: ratio quippe humana, prin- cipia natura nota excolens, ad cultum exhiben- dum religiosum, rerum omnium Creatori & Conservatori, obligari se animadvertit: verum illa profundis ignorantiaë tenebris immersa, cul- tum Legi Divinae conformem extra revelationem nusquam reperit, sed multa, præter & contra eandem cum rectæ rationis abusu comminiscitur;

remedium itaque haud reuult huic malo adhibere humani generis Restaurator, qui mentem suam, dum leges condidit atque statuta, mortalibus verbo suo sancto aperuit: namque omnis ipsi cultus fictitijs pessime displicet, ad quem tamen homines cæco impetu præcipites feruntur, ni mandato cohibeantur seueriori: cuius rei documentum, hic ipse populus nobis sistit, qui ante promulgatas leges Ceremoniales, absente Mose, horrendam admisit Idololatriam. Ea de re, Dominus cultum, multo apparatu insignem, constituit, cum ad exigendum obsequium debitum, tum ad explorandam benignitatem atque propensionem in suggerendis sumptibus ad rem Divinam necessariis, luxumque eorum reprimendum: Verum maxime ut per typum rituum externorum, in sacrificijs scilicet & sacramentis tam spiritualia quam corporalia bona illis impertiretur.

§. II.

Israëlitæ, dicto audientes, omnes, cuiuscunque dignitatis, ordinis atque sexus, pro ratione facultatum, oblationem spontaneam, in materiam conficiendi tabernaculi contulerunt. Tabernaculum hocce, erat ædificium sacrum portatile, quod ex asseribus & tapetibus per partes conjungi atque dissolvi posset, cuius modulum seu ideam, Deus ipse Mose in monte Sinai exhibuit. Ne autem res illæ in hunc usum consecratæ,

cratae, male, ad ἐπιλοθρησκείαν impenderentur, quemadmodum factum erat de inauribus aureis Aharoni oblatis: Ideo Bezalelem, Virum, magna atque excellenti artium peritia insignem, nomine compellavit, qui præclari hujus operis, summa arte perficiendi, architectus foret; hic usui convenienti unamquamque rem destinavit, atque ex materia oblata, totum tabernaculum cum omni suo ornatu, & partibus singulis exstruxit.

§. III.

Inter cætera, ædificio hocce sacro contenta, scite & venuste summo artificio facta, erat labrum æneum, in atrio interiori quod erat sacerdotum, ad introitum tabernaculi, inter sanctum & altare holocausti collocatum, cujus structura Exod. XXXIIIX:8. describitur: וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִזְרָאֵי הַצַּבָּחֹת אֲשֶׁר צָבְחוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד: Et fecit labrum æris, & basin ejus æris: ex speculis ministrarum, (ex aspectu turmatim convenientium) quæ ministrabant ante ostium tentorii conventus.

§. IV.

Hoc oraculum versiones variæ diverso modo exponunt, quare arduum videtur negotium,

ex Interpretum explicatione veritatem indagare, nisi ad Ebraicam recurramus veritatem, atque scientiam è fonte potius quam è rivulis quæramus: uti in Cap. 8. Zach. scribit Hieronymus. Absit tamen in perpetuum ut sacrarum scripturarum versiones, in quacunque lingua contineantur, inscite atque maligne rejiciam, quæ Ipsius Dei beneficio, in nostrum & universi orbis usum insignem prodierunt, eas etiam verbum Dei esse, quatenus cum tabulis authenticis concordant, quoad rem & sensum, agnosco, Deumque ex iis salutariter cognosci; quia in omnibus & singulis linguis, voluntatem suam perspici atque intelligi, ratum habet gratumque. sed venerabilis licet fuerit translationum vis, intelligimus tamen eas esse verbi Domini sensum, vernacula lingua expressum ex ipso authentico verbo Domini, seu nativis fontibus, qui soli normæ instar sunt, juxta quam versionum fides examinanda: decet enim, ut unde ad nos venit salutaris translatio, inde iterum redeat decora correctio.

§ V.

Cum vero circa hunc locum valde dissentiant interpretes, experiar quam idoneum genuinæ sententiæ eruendæ medium sit, diversarum versionum inter se, & cum fontibus, collatio. In expositione hemistichii prioris, hujus versus, omnes convenire arbitror; ideoque illud nullam
nobis

nobis interponet moram, subjectum thematis nostri paucis tantum describam: hoc in fontibus voce כִּיור exprimitur, quam LXX. Interpretes per *labrum* vertunt; quod ut mira arte fabricatum, diversis sententiis varie depictum. Ad formam ejus quod attinet, eandem habuisse, quam lacus in Templo Salomoneo collocatus, hæmisphæricam seu in formam conchæ redactam, & quantitate solum ab hoc diversum fuisse, vas illud Bezaleelis, non vero qualitate, ex sacris literis & Talmudicis antiquitatumque Judaicarum scriptoribus quidam asserere nituntur. Materiam quippe eandem tam in Exod. XXX: 18. & XXXIIX: 8 cap. quam in 1 Reg. VII: 23. & 2. Chron IV: 2. reperies: in Textu נחשת poni- tur, quod proprie æs denotat, sicuti etiam vox eadem נחש נחשת de נחש נחשת sive ser- pente æneo usurpatur.

§ VI.

Vox נחשת autem, quamvis in Lib. Reg. & Chron. non extet in eodem versu, quo lacus hic describitur, in versu tamen præcedenti com- paret: præterea etiam vox כִּיור de hac materia optime addita videtur: quantitate vero & am- plitudine lacus Salomonis, Mosis labrum ante- celluit, hoc enim à Bezaleele fabricatum כִּיור, illud autem Chirami artificium propter suam,

capacitatem ד' sive mare dictum, labrum basi
 ænea suffultum, mare autem duodecim bobus
 æneis innitebatur. Siphones etiam atque episto-
 mia aliquot, vasa illa habuisse probabile est, ex
 quibus aqua infusa depromebatur, lotionibus
 sacerdotum utrumque inserviebat; lege namque
 Divina sancitum erat, ut sacerdotes sacra facturi
 manus pedesque lavarent: non Solum ideo,
 quia nudis ministrabant pedibus, qui facile pul-
 vere & sordibus inquinarentur, sed etiam ob
 eam quam Talmudici tradunt causam, in Codice
 Talmudico Joma, Misna 2: זה הכלל הוה
 במקדש כל המיסך את רגליו מעון טבילה
 וכל המטיל מים מעון קדוש ידים ורגלים
 i. e. quod hæc generalis fuerit regula in sanctua-
 rio, ut quisquis texerat pedes suos, lavaret;
 qui etiam aquas ejecerat, manus & pedes sancti-
 ficaret, (ita honesto loquendi modo è scriptura
 petito Jud. 3:24. 2. Sam. 24:4. circumloquun-
 tur ea quæ indecora videntur) sed tamen mun-
 dus quis esset, tamen non intrabat atrium ad
 ministerium peragendum, antequam laverat.
 Ejusdem Libri Cap. eodem Misna III. אף אר'
 נכנס לעזרה לעבודה אפי טהור עד שיטבול
 quod ita ad verbum reddendum: nemo atrium in-
 trabat ad ministerium peragendum, tamen mun-
 dus, antequam laverat. Præcepit hoc Deus
 Exod. XXX:20. Multa de ritu lotionis dicenda
 essent,

essent, sed hæc pluribus persequi, angustia temporis vetat, cumque plus involvant difficultatis, ea, quæ sequuntur, ad illa evolvenda, accingimur.

§. VII.

Voces כַּמְרָת הַצְּבַת plerique interpretum vertunt è *speculis*, ex κατ' ὄψιν, uti LXX. Virorum Versio & Chald. Paraph. Jonath. & plures aliæ, quæ præpositionem כּ loco מ, per enallagen positam, cum voce מְרָת quæ visionem, aspectum, & aliquando speculum etiam significat) causam materiale denotare arbitrantur; veluti Exod. XXXV:32. בְּזָהָב ex auro, &c. in eodem versu: aut subjectum actionis, uti Lev. VIII:32. בְּבָשָׂר de carne, ideoque hic pariratione transferendum esse: *de* vel è *speculis*, vel ut Ligtfotus contendit: è *sectionibus pellucidis*.

§. IIX.

Accedit pro statuminanda hac sententia testimonium scripturæ, Job. XXXVII: 18. תִּרְקֹעַ עִם לְשַׁחֲקִים חֲזָקִים כְּרָאֵי מוֹצֵק: i. e. expanderes cum eo ad superiores nubes, firmos, ut speculum fustum רָאֵי & מְרָת ex eadem descendunt radice רָאָה vidit, quod antiquis erat specio, unde Latinis speculum dictum, quod

quod est instrumentum planum & solidum, lumen ad oculos per aërem regerens, naturæ ductu inventum, atque solerti Artificum opera è metallo vel vitro, fabricatum, quo objecta videnda referat, rerumque imagines reddat. Naturæ ductu id inventum esse dixeris, cum olei & aquæ natura, sola Creatoris dispositione talis sit, ut rerum simulacra repræsentet.

§. IX.

Qui primus specula adinvenerit argentea, Praxiteles nobilis quidam statuarius fuit, qui utut in marmore felicior, ideo & clarior, fecit tamen, ex ære quoque pulcherrima opera, referente Plinio secundo L. 34. c. 8. antiquis autem, non vitrea & fragilia, qualia nunc, in usu fuerunt specula, sed alia ex materia, eaque longe tenaciori, diverso scilicet metallorum genere, imprimis ex ære atque stanno, *Dein, potiente rerum luxuria, ut ait seneca, speculatoris parva corporibus, auro argentoque celata sunt.* Nat. Quæ. l. 1. c. 18. Et Plin. Hist. l. 33. c. 4. *laminas duci, & specula fieri, non nisi ex optimo posse creditum fuerat: id quoque jam fraude corrumpitur, sed natura mira est imagines reddendi, quod repercusso aëre, in oculos fieri, convenit. Nec enim est aliud imago, quam regesta claritas materie excipientis umbram. Atque ut omnia, de speculis ait: hoc loco peragantur, optima apud majores fuerant Brundisina, stanno & ære mist.*

§. X.

Verum optime hac de re testatur Aristoteles, ærea antiquis usitata fuisse. Lib. de somn. c. 2. Το γὰρ καθαρὸν ἀκριβῶς δηλοῖ ἕτερον ἀνδρῶν δέξῃσιν ὁ δὲ χαλκὸς διὰ τὸ μὴ λείπειν εἶναι. h. e. *Nam quod mundum est, atque pure exactum, com- monstrat quicquid acceperit: æs vero (speculi) cum leve tersumque est. Idem ex Callimach. Hymn. 5. colligere licet sic enim habet.*

— — Κύπρις δὲ διαυγέα χαλκὸν ἐχοῖσα
Πολύκι τὰν αὐτῶν δις μελέθῃκε κόμαν.

— *Sola venus speculo usa fuisse*

Fertur, & ornatam bis posuisse comam.

Et Athen. l. 10. κάλλιστον γὰρ εἶδος χαλκὸς ἐστὶ, οὐδὲν δὲ νεώτερον. *exterioris namque forma æs speculum est, vinum mentis.*

§. XI.

Hæc utut vera sint, domestica tamen Judæorum suffragia illis potiora. Sapientem illum audiamus Philonem, qui hæc refert: *in primo, inquit, aditu, labrum erat abeneum, non ex rudi materia, ut fere fit, fabricatum ab opifice, sed ex vasis jam ante expolitus, in usum tamen alium, quæ mulieres mira animi alacritate, certatim benigneque contulerant. Specula enim ad quæ formam curare, solite fuerant, sponte, nemine jubente, Deo dedicaverunt; hæc ad se delata, opifex in massam unam confudit, rarus*

nihil

nihil inde aptius confieri posse, quam labrum
 (אֶשְׁתָּהָא) ex quo se lustrarent sacerdotes tem-
 plum ingressuri, ad obeunda sua ministeria, pedes
 manusque lavando in signum vite inculcata. Ne-
 que Rab. Abr. Ben Ezra ab hac sententia dissi-
 det, quod ex commentario ejus patet, ubi hæc
 extant: Mos erat omnium mulierum, ut decora-
 cent faciem suam singulis matutinis in speculis
 æneis aut vitreis ad adaptandum tiaras, quas in
 capitibus suis habebant, quarum & in libro Esaie
 fit mentio. Ecce, autem in Israel erant mulieres
 Deum colentes, quæ recesserant à concupiscentia
 hujus seculi, & sua specula Domino sponte offere-
 bant, non enim illis amplius opus habebant, ut
 adornarent sese, sed veniebant per singulos dies,
 ad ostium tabernaculi, ut orarent, & audirent
 verba præceptorum; & hoc est quod dicitur,
 quæ turmatim convenerunt, sive quæ congrega-
 bant se instar exercitus ad ostium tabernaculi,
 nam plures erant.

§. XII.

Horum testimoniis, ut & loci paralleli har-
 monia innixi, è speculis mulierum transferendum
 judicarunt. Cæterum quomodo hæc structura
 adornata fuerit, certo non constat, num è spe-
 culorum venditorum pretio: sive iis labrum con-
 ficientibus, seu foris ornantibus, atque ad intui-
 tionis usum appensis, vel conchæ gemmarum in-
 star

star insertis, aut è speculis in massam conflatis, & artificiosa manu in conchæ formam coagmentatis, cum priscais temporibus in usu fuerint specula ex ære fusili, ideo enim fundebatur, ut solidius foret atque constrictius. Hæc suo calculo approbat religionis orthodoxæ Assertor atque Vindex incomparabilis, Reverendissimus Dnus Episcopus & Pro-Cancellarius Aboënsium, in opere suo Biblico consummatissimo, in Exod. c. 38: 8. ad vocem **הַצַּבֵּת** svet. *Ḥārarna*: quæ sic latine reddere conabor: è speculis mulierum turmatim convenientium, quæ exercitus instar convenerunt, ad ostium tabernaculi conventus. olim in usu fuisse specula è polito atque subacto cupro & ære Hiob. 37: 18. Sicut adhuc sæpius ex bene polito chalybe. Atque inter mulieres illas quæ certatim donaria sacra, oblationem suam spontaneam obtulerunt Cap. 36: 22. erant quædam sponte offerentes sua specula, quæ ornatum corporis susque deque habuerunt, sed spontanea animi propensione Deo servierunt. D. Lutherus: Mulieres hæc fuerunt Viduæ atque Matronæ piæ, quæ jejunantes & orantes ante ostium tabernaculi Deo serviebant, 1. Sam. 2: 22. 2. Tim. 5: 5. quemadmodum etiam Lucas eo, meritis laudibus Hannam Prophetissam prosequitur, Luc. 2: 37.

§. XIII.

Quidam contendunt transferendum esse:

in speculis seu visionibus, i.e., tam tersum & politum, ut in eo faciem suam videre possent. Sed Vir ille Dei in scripturis potens, B. D. Lutherus vertit: gegen dem weibern / in aspectu mulierum, ita enim prepositio כ in כְּמִרְאָתָא suam primariam obtinet significationem, in, & vox מִרְאָתָא sæpius in scriptura aspectum quam speculum denotat: illa autem scil. specula, alio nomine, גְּלוּבִיִּים appellantur, uti Esa. 3: 23. nec videtur vox כְּמִרְאָתָא causam materiale[m] amplius indigitare, cum id factum sit voce נְחֹשֶׁת sed potius situm vasis istius, uti Exod. 30: 18. his verbis exprimitur וּנְתַתְּ אֹתוֹ בֵּין - אֶהָל מוֹעֵד & pones illud inter tentorium conventus, & ipsum altare: idemque sensus sit, quamvis verbis aliis exponatur, in dicto hoc loco Exod. XXXIIX: 8.

§. XIV.

Melchior Zangerus, versionem B. Lutheri, in hunc versum, tanquam minus accuratam, immerito carpit, nullas tamen rationes affert, præter suam versionem, super Latina, exstructam, quam infalibilem atque authenticam esse falso contendunt Pontificii, postquam in Concilio Tridentino consecrata, siue (ut vulgo dicitur) canonizata. Utraque vertit, ex speculis mulierum, quæ excubabant ante ostium tabernaculi.

culi. Eodem fere modo Pagninus, nisi quod *convenientium* dicat, loco, *excubantium*, quem Celeb. Wittenberg. Theolog. D. Franzius, in tractatu de interpret: scriptur: emendare fatagit. Nam in Hebræis ait: fontibus aliud dicitur. fecit concham & basin ejus æneam, ut in ea se contueri possent, scil. Levitæ, non vero è speculis mulierum; quia nec ad ostium erat singularis illarum conventus, & in textu vocabulum mulierû plane abest. atque sic in **תנצת** inclusos & subintellectos vult Levitas. Sed hac in re sibi adversum habet, Jenens: Theologum pariter & Philologum acutissimum D. Salom. Glassium, in Philol. Sacra Lib. IV. Tract. I. p. 667. ubi dicit expositionem illam non posse subsistere, tum, quod Levitarum, in textu nec *ἐπι*, nec per *διάνοσαν* h. l. fiat mentio, (voce autem **תנצת** illi non possunt intelligi, ob genus, quod femininum est) tum, quod contuitione hac sui ipsorum haudquaquam fuit opus, quia clarius multo siue ad miniculo speculorum, manus atque pedes suos, quos lavare jussi, intuebantur. Et si vero, in textu vox mulierum non habetur, extat tamen participium, quod substantivum illud ejusdem generis includit, præcipue cum detur locus parallelus 1. Sam. 2:22. qui ab interpretibus LXX, sic vertitur: *μέλα των γυναικων των παρισσηνων ὡσαυτὰς θυρας τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας.* lat. quæ observabant (adstiterunt, ad ostium

ostium tabernaculi) in quo eadem hæc phrasis reperitur, quæ h. l. in textu extat, cui nomen **נשי** additum, atque ita concludit ex loco citato, ad ostium tabernaculi, fuisse conventum religiosarum Mulierum, cum expressa earundem fiat mentio. Verum D. Franzius in hac causa, omni culpa vacat, ipse enim semet hoc modo explicat, in iisdem lucubrationibus, oraculo 15. p. m. 218. ex hoc, ait: loco, scil. Exod. 38:8. colligere nemo potest, mulieres in templo Domini ullum habuisse munus, neque mansiones aliquot perpetuas, sed ad ostium, quovis ferme momento frequentes convenisse, quia nec ad punctum temporis, vacua erant loca circa templum. Et In oraculo 31. p. 344. Extra atrium sacerdotum stabat populus, qui conveniebat ad spectanda sacrificia, ibique cantabat & orabat, & extra hoc atrium sacerdotum, solebant haberi conciones ad populum, in diversis circulis hominum, unde nec mulieres excludit.

§. XV.

Tandem se nobis expendendum offert part: **הצבנת** a rad. **צבנ** quod militare verbum est, & præcipue significat: *turmatim convenire*, atque *in ordine militare, stare, incedere*, per methaphoram vero, aliam etiam ob causam *convenire*, denotat; ut cultus Divini gratia, sicut: Num. 4: 24. de familiis Gersonitarum usurpatur.

Itaque

Itaque monialium cellæ atque claustra, quæ foeminae, Deo voti causa consecratae inhabitarent, hinc deduci nequeunt, cum verbum hoc, non perpetuas excubias, sed multitudinem, ordinem atque certamen in devotione h. l. denotet. Nec alicubi legitur Levitas in templo domicilia habuisse, multo minus foeminas, quibus nulla officia sacra obeunda erant: Sed in civitatibus suis tam Levitæ, ministerii sui tempore expleto quam alii degisse leguntur Nehem. 7:73. **תנ"ז** igitur significat turmas instar exercitus, magno numero confluentes, Translatio LXX. *ἰησευσαν* **ἰων**, reddidit, quasi in tabulis authenticis **תנ"ז** legissent. Chald: Paraph. *quæ veniebant ad orandum*: adeo ut hic, & illi, addidisse videantur ea, quæ sua opinione, sensum commodius exprimerent.

§. XVI.

Harum Versionum dissensus atque ambiguitas, fontibus nequaquam tribuenda; cum discrepent, non rerum vitio, sed Interpretum culpa. Tantum enim est discrimen, versiones inter & Authenticum Textum, quantum inter fontes ipsos, atque rivos ex iis manantes, qui eandem sub ministrant aquam, quamvis interdum arenulas trahant, quas tñ; accurata & crebra emendatione, tanquam per excussorium sive qualum, ab aqua segregant. nec dubitandum, quin ultima

versionis Lutheranae cognitio, ad eum perfectionis gradum pertigerit, ut translationes multae, ad nitidissimam hanc & limpidissimam versionem, συγκαριθῶς loquendo, ita se habeant, ut crepusculum ad clarum mane, quam etiam hoc loco comprobamus. Svecana tamen nostra in subsidium vocata, quum haec ad genuinam Sp. Sancti vocem bene resonet, eundemque sensum quam apertissime atque perspicue exprimat: *Swärt emot härarna / som för dörene af vittnesbördsens tabernakell lågo*; quæ cum fontibus proxime conveniunt; sed penes doctos sit iudicium; quanquam non videam, vel coherentiam textus, vel ullam circumstantiam h. l. appositionem substantivi illius נשים ut volunt plerique, necessario requirere, quod exprimitur 2. Sam. 2: 22. etiam alia forte res est, quæ ibi narratur. Eadem ratione, imo, potiori jure, alia aliqua vox ejusdem generis, cum participio præcedenti apponenda, scil. אנרת, quæ congregationem sive cœtum & agmen militum denotat. 2. Sam. 2: 25. ויהיו כבדו בני-בנומן אחרי הכנר ויהיו לאגרה אחת ויעמדו על-ראש גבעה אחת: Recollegerunt se filii Benjaminis post Abnerum, & facti sunt in turmam unam, constiteruntque super capite collis alicujus. Quæ vox per eandem metaphoram cum verbo צבאת in re pari potest adhiberi.

Plura hisce addenda quidem essent, sed nos ut hic pedem figamus, temporis ratio monet.

Dominus Jehovah, DEus exercituum, unctum suum, Monarcham Augustissimum, Regem nostrum Clementissimum, regiones dissitas peragrantem, atque pro salute patriæ excubantem, sartum tutumque, atque ab omni incommodo, detrimento, molestia, integrum conservet, conata Ejus, consiliaque, Regno nostro Sueo-Gothico salutaria esse jubeat, atque inceptis ejus, omni rerum successu aspiret, eum victoriis inclitum, triumphis celebrem, regno & civibus, patriæque redonet: יד - אלהינו על - מלכנו
 לטובה manus Domini super Rege nostro in bonum! : אמן כן יאמר יהוה אלוהי אדני המלך :

Amen: sic dicat Jehovah, DEus Domini mei Regis! 1.Reg. 1:36.

